

LAReS

Lowlands
Archaeological
Research
Service

Nieuwbouw aan de Veldstraat/Moretuslei in Stabroek. Programma van Maatregelen

E.N.A. Heirbaut

Colofon

Titel: Nieuwbouw aan de Veldstraat/Moretuslei te Stabroek. Programma van maatregelen.

Auteur: Elly N.A. Heirbaut

Grafische illustraties/GIS: Elly N.A. Heirbaut

Rapportnummer: LAReS-rapport 139

Uitvoerder: LAReS, Lowlands Archaeological Research Service

Vestiging: Rozenlaan 15, 2980 Halle-Zoersel

Publicatiedatum: november 2018

Publicatieplaats: Halle-Zoersel

Illustratieverantwoording voorblad: uitsnede uit de Ferrariskaart

© LAReS. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

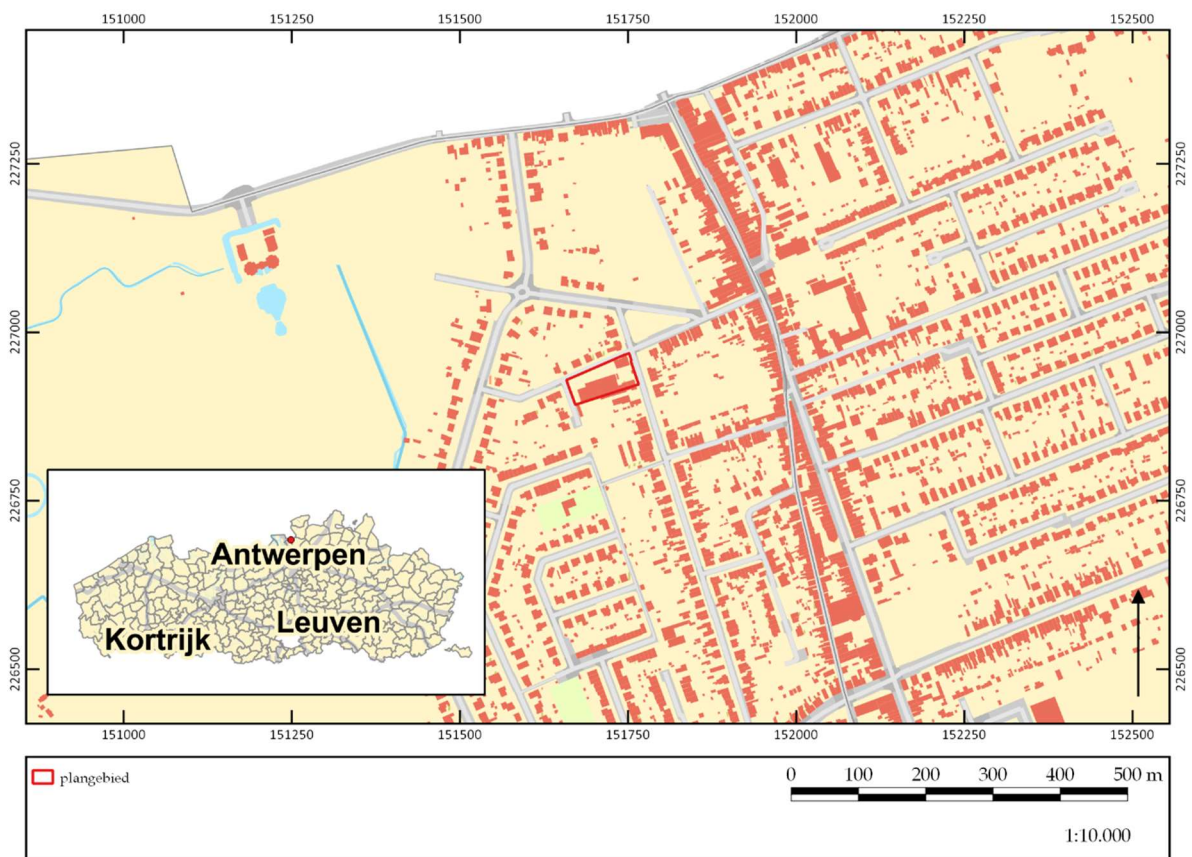
LAReS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Deel II. Programma van maatregelen

1 INLEIDING	4
2 TECHNISCHE FICHE/ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	5
3 ONDERZOEKSVRAGEN	6
4 KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL VAN HET PROJECTGEBIED EN AANBEVELING	7
LIJST VAN FIGUREN	10

1 Inleiding

Het plangebied is gelegen in Stabroek (provincie Antwerpen). Het omvat drie percelen. In het noorden grenst het aan de Moretuslei, aan de oostkant wordt het begrensd door de Veldstraat en aan de westkant door de Klein Lepelstraat. Ten zuiden liggen bebouwde percelen. Het gaat om een bebouwd terrein met een oppervlakte van 4.360 m². De opdrachtgever plant de bebouwing te verwijderen en verschillende woningen en appartementen te bouwen (fig. 1).

Figuur 1. Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied.

©GEOPUNT/LARES

2 Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site	Veldstraat/Moretuslei
Ligging	Veldstraat/Moretuslei/Klein Lepelstraat, xxx Stabroek
Kadastrale gegevens	STABROEK 1 AFD/STABROEK/sectie A, percelen: 32M2, 32L2, 32Y
Bounding Box	X Y
	151620.088 226985.506
	151790.088 226985.506
	151620.088 226882.537
	151790.088 226882.537
Onderzoek	Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek
Projectcode	2018K179
Uitvoerders/actoren	Elly N.A. Heirbaut, LAReS
Erkend archeoloog	Elly N.A. Heirbaut: OE/ERK/Archeoloog/2016/00162
Nummer wettelijk depot	Niet van toepassing
Termijn	november 2018
Geplande ingreep	sloop huidige bebouwing nieuwbouw
Totaal oppervlakte plangebied	ca. 4.360 m ²
Totaal oppervlakte betrokken in ontwikkeling	ca. 4.360 m ²
Geldende wetgeving en voorwaarden	Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3.000 m ² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.
Randvoorwaarden	zie paragraaf 1.1
Doelstelling	Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek) na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.
Thesaurus	Archeologienota, bureauonderzoek

3 Onderzoeksvragen

In het kader van dit bureauonderzoek zijn van tevoren enkele vragen geformuleerd waarop het onderzoek antwoord tracht te vinden.

1. Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorische potentieel van het terrein?
2. Welke archeologische sites zijn bekend in of nabij het projectgebied?
3. Wat is de landschapshistoriek/evolutie in gebruik van het terrein?
4. Wat is de impact van de geplande werken?
5. Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende informatie op of is er aanvullend vooronderzoek (al dan niet met ingreep in de bodem) nodig? In het laatste geval: welke methode levert het meeste informatie op?

Voor de resultaten van het bureauonderzoek wordt hier volstaan met te verwijzen naar het eerste deel van de archeologienota.

4 Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied en aanbeveling

Om in te kunnen schatten wat het archeologisch en cultuurhistorisch potentieel van het plangebied aan de Liersebaan is, zijn de historische kaarten, de bodemkaart en luchtfoto's bekeken en zijn verschillende inventarissen (waaronder de CAI) en historische/archeologische bronnen geraadpleegd.

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat er voor deze regio nog maar weinig bekend is wat archeologische vindplaatsen betreft. De enige CAI-waarden die in de onmiddellijke omgeving terug te vinden zijn, betreffen het Antitankkanaal en het Kasteel Ravenhof. Deze stammen beide uit een relatief recent verleden, over de periode voorafgaand aan de late middeleeuwen/nieuwe tijd zijn er geen waarden. Dit kan te wijten zijn aan het feit dat er nog maar weinig onderzoek gedaan is (hierbij kan opgemerkt worden dat niet achterhaald kon worden om welke reden het terrein aan de Sikkellaan is aangegeven als GGA-zone), maar ook aan het feit dat in de omgeving veel plaggendecken voorkomen die ervoor zorgen dat er geen vondsten uit de steentijd, de metaaltijden, de Romeinse tijd en de middeleeuwen tot de 14^e eeuw (de periode waarin men stelselmatig is begonnen met het ophogen van de akkers met plaggen) aan het oppervlak gevonden kunnen worden. Deze plaggen garanderen anderzijds dan wel een goede bewaringstoestand van een eventuele site, aangezien hij deze afdekt waardoor hij gevrijwaard wordt van verstoringen door landbouw.

Potentiebepaling

Op basis van de landschappelijke situatie van het plangebied kan wel gesteld worden dat er een gradiëntsituatie aanwezig is. Het terrein ligt op een verhoging in het landschap, die zich ook in de omgeving uitstrekt. In de onmiddellijke nabijheid loopt nu geen beek meer, maar op de Ferrariskaart is wel te zien dat er een beek is aangegeven direct ten noordwesten van het plangebied. Deze ligt op nog geen 5 m afstand. Op de Atlas der Buurtwegen is ter hoogte van de Albert-Louisastraat ook een waterloop aangegeven. Beide waterlopen zijn op de huidige kaarten niet meer aangegeven en ook op de DTM is geen beekvallei te herkennen, waardoor het niet zeker is of deze waterlopen ook inderdaad hier hebben gelopen.

Als dit wel het geval was, dan betekent dit dat het plangebied binnen de range van 0-250 m vanaf water valt. Hiervan is bekend dat deze zones de meeste trefkans hebben op het vinden van steentijdsites. Daardoor wordt het archeologisch potentieel, ondanks het ontbreken van huidige waterlopen op bovengenoemde plaatsen, toch als middelhoog ingeschat.

Een dergelijke landschappelijke situatie is eveneens aantrekkelijk voor de periode vanaf het neolithicum. Vanaf het neolithicum wordt de landbouw geïntroduceerd. De aanwezigheid van vruchtbare gronden zijn hiervoor erg aantrekkelijk, iets wat zeker voor deze regio geldt aangezien er in de middeleeuwen tot de nieuwe tijd aan landbouw werd gedaan. De nabijheid van water is zeker ook van belang bij de locatiekeuze voor nederzettingsterreinen. Hierdoor kan de kans op het treffen van een site uit de periode vanaf het neolithicum tot de late middeleeuwen als middelhoog benoemd worden.

Vanaf de nieuwe tijd is op basis van historische kaarten te zien dat het plangebied onbebouwd was. Vanaf dan is er een lage kans op het aantreffen van archeologische resten. De kans is klein dat er structuren, sporen of andere resten onder het maaiveld

zullen aangetroffen worden.

Als echter de impact van de huidige bebouwing in ogenschouw wordt genomen, dan moet deze potentiebepaling worden bijgesteld. Immers, dan blijkt dat een zeer groot deel van het terrein reeds diepgaand is verstoord bij het bouwen van de twee complexen (winkels en woningen). Op deze locaties is de bodem tot in de vaste bodem afgegraven (tot een diepte van minstens 100 cm), waardoor hier de trefkans op het vinden van een archeologische site zeer klein tot onbestaande is geworden. Op de delen van het terrein waar alleen een verharding is aangebracht, bestaat de kans dat er zich onder de plag nog archeologische resten bevinden.

Kennisvermeerderingspotentieel

Er zijn voldoende argumenten om te stellen dat het plangebied zich in een archeologisch interessante zone bevindt, hoewel de huidige archeologische kennis toch nog als zeer beperkt kan worden beschouwd. Er is weinig geweten over het plangebied en de aangrenzende terreinen, zodat onbekend is wat er zich hier aan mogelijke archeologische resten in de bodem kan bevinden. Anderzijds is gebleken dat het plangebied een archeologisch interessante situering kent.

Verder archeologisch onderzoek in het plangebied zou dus meer informatie kunnen opleveren over de menselijke aanwezigheid in dit gebied. Een groot deel van het terrein valt echter al af omdat het diepgaand verstoord is, waardoor er daar geen archeologische resten meer te verwachten zijn.

Alleen de locaties die verhard zijn, zouden nog archeologische resten kunnen opleveren. Vanuit deze motivatie zou verder onderzoek aangewezen zijn om na te gaan of er zich archeologische resten in het plangebied voordoen. Om na te gaan of er zich een steentijdsite in de bodem bevindt, zou in eerste instantie een landschappelijk booronderzoek uitgevoerd moeten worden om te bepalen of er zich onder het plaggende nog een oorspronkelijke bodem bevindt. Als dit het geval is, dient verder onderzoek uitgevoerd te worden in de vorm van een archeologisch booronderzoek. Voor het bepalen of er nog resten uit jongere perioden aanwezig zijn, zou een proefsleuvenonderzoek de meest opportune manier zijn.

Echter, vooraleer deze onderzoeken uitgevoerd zouden kunnen worden, zouden de volledige verhardingen verwijderd moeten worden, en dit op een manier waarop de onderliggende bodem zo min mogelijk verstoord zou worden. Dit zou over het hele oppervlak moeten gebeuren, aangezien het booronderzoek over het hele oppervlak moet plaatsvinden. De kans dat de onderliggende lagen hierbij geraakt worden, is zeer reëel aangezien het breken van de betonlagen en het verwijderen ervan niet zonder grondverzet kan gebeuren: hiertoe zou het beton eerst uitgeslepen moeten worden waarna het rechtstandig verwijderd moet worden; dit is logistiek niet haalbaar.

Dit betekent dat de huidige situatie met betonverhardingen een dermate grote fysieke hindering voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek vormt, dat dit vanuit een kosten-batenanalyse niet meer opportuun is.

Voor het grootste gedeelte van het plangebied kan daarom besloten worden dat verder vooronderzoek ter hoogte van de verhardingen weliswaar mogelijk archeologische

resten zou kunnen opleveren maar dat de kosten om dit onderzoek te kunnen realiseren niet opwegen tegenover de mogelijke resultaten. Ook de waarschijnlijkheid dat de mogelijke archeologische resten tijdens de sloopwerken, die nodig zijn voor het uitvoeren van het archeologisch vooronderzoek, grondig verstoord zullen worden (waardoor het kennisvermeerderingspotentieel zeer klein wordt) dragen bij aan dit besluit. Tenslotte blijken er op de omringende percelen ook geen mogelijkheden te zijn voor toekomstig onderzoek: het plangebied grenst aan drie zijden aan een straat, die aan de overzijde dicht bebouwd zijn. Aan de vierde zijde grenst het aan een terrein wat ook bebouwd is op een gelijkaardige manier als dit terrein.

Aanbevelingen

Vanuit bovenstaande redenering wordt daarom geen verder onderzoek aanbevolen.

Lijst van figuren

projectcode	fig.nr.	type	onderwerp	schaal origineel	schaal afbeelding	aanmaakdatum origineel/afbeelding
2018K179	1	kadasterkaart	aanduiding van plangebied op GRB	1:10.000	1:10.000	november 2018